

LIKESTILLINGS- OG
DISKRIMINERINGSNEMNDA

ÅRSRAPPORT

2009

FORORD

Likestillings- og diskrimineringsnemnda legger fram sin fjerde årsrapport.

Nemnda har opplevd en vesentlig økning i antall saker fra 2008 til 2009. Ytterligere økning er forventet som følge av at diskriminerings- og tilgjengelighetsloven trådte i kraft 1. januar 2009.

Sakene fordeler seg med halvparten på forhold etter likestillingsloven og halvparten på andre typer diskrimineringsgrunnlag.

Oslo, 29. januar 2010

Aslak Syse
leder for Likestillings- og diskrimineringsnemnda
2006-2009

Christel Kirkøen
fungerende sekretariatsleder

Innledning

Likestillings- og diskrimineringsnemnda ble opprettet 1. januar 2006. Samtidig ble tidligere Klagenemnd for likestilling nedlagt.

Likestillings- og diskrimineringsnemnda har fra 1. januar 2006 håndhevet spørsmål om anførte brudd på likestillingsloven, diskrimineringsloven, arbeidsmiljøloven kapittel 13 og boliglovenes diskrimineringsbestemmelser. Fra 1. januar 2009 har Nemnda også hatt kompetanse til å håndheve brudd på den nye diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.

Nemnda består av følgende medlemmer:

Aslak Syse, leder
Gudrun Holgersen, nestleder
Selma Ilyas
Hege Skjeie
Thom Arne Hellerslia
Abid Q. Raja
Britt Elin Strand
Jan Tøssebro

Videre er det oppnevnt følgende varamedlemmer:

Kåre Lilleholt
Anne Margrethe Lund
Sissel Markhus
Lena Renate Bendiksen

Nemnda er delt i to avdelinger, med fem medlemmer i hver. Leder og nestleder deltar i begge avdelingene.

Til sammen ble det avholdt 10 ordinære nemndsmøter i 2009.

Nemndas sekretariatet er lokalisert i egne kontorlokaler i Møllergaten 24 i Oslo sentrum. Nemndas møter avholdes i tilknyttede lokaler som leies av Pasientskadenemnda.

Nemndas myndighet og oppgaver

Likestillings- og diskrimineringsnemnda er et uavhengig forvaltningsorgan administrativt underordnet Kongen og Barne-, likestillings- og integreringsdepartementet. Departementet kan ikke gi instruks om eller omgjøre Nemndas utøving av myndighet i enkeltsaker.

Nemndas myndighet og oppgaver er regulert i lov 10. juni 2005 nr. 40 om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda med tilhørende forskrift av 16. desember 2005 om organisasjon og virksomhet for Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda.

Nemnda håndhever følgende lover:

lov 9. juni 1978 om likestilling mellom kjønnene (likestillingsloven)

lov 3. juni 2005 om forbud mot diskriminering på grunn av etnisitet, religion mv.
(diskrimineringsloven)

lov 20. juni 2008 nr. 42 om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne
(diskriminerings- og tilgjengelighetsloven)

arbeidsmiljøloven kapittel 13 om vern mot diskriminering

og diskrimineringsforbudene i følgende boliglover:

husleieloven

eierseksjonsloven

burettslagslova

bustadbyggjelagslova

Nemnda kan treffe vedtak eller gi uttalelser om at det foreligger brudd på de lovene den er satt til å håndheve eller at det ikke foreligger slikt anført brudd.

Nemnda kan pålegge stansing, retting og andre tiltak som er nødvendige for å sikre at diskriminering, trakassering, instruks eller gjengjeldelse opphører og for å hindre gjentakelse. Nemnda kan sette en frist for oppfyllelse av pålegget.

Nemnda kan treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre gjennomføring av pålegg dersom fristen for å etterkomme pålegget er oversittet.

Nemnda kan ikke treffe vedtak i saker som gjelder vedtak truffet av andre forvaltningsorganer eller i saker som gjelder beslutninger truffet av Kongen eller departementene. Nemnda kan gi en ikke-bindende uttalelse i slike typer saker.

Nemnda kan ikke treffe avgjørelser som etter arbeidstvistloven hører under Arbeidsretten.

Nemndas vedtak er endelige forvaltningsvedtak som ikke kan overprøves gjennom forvaltningsklage. Vedtakene kan bringes inn for domstolene til full prøving av saken. Søksmål må reises innen tre måneder etter at underretning om vedtaket er mottatt. Søksmål rettes mot staten ved Nemnda.

Saker

Alle sakene behandles først av Likestillings- og diskrimineringsombudet, som gir en uttalelse i saken. I hastesaker kan Ombudet fatte bindende vedtak etter diskrimineringsombudsloven § 4. Da blir Nemnda ordinær klageinstans.

I løpet av 2009 har Nemnda hatt 52 saker til behandling. En (sak 5/2009) har falt bort før Nemndas møte. Med unntak av ni saker, er det resterende sakene ferdigbehandlet ved at Nemnda har fattet vedtak eller gitt uttalelse.

Omkring halvparten av sakene gjaldt forhold etter likestillingsloven. 13 saker ble behandlet etter diskrimineringsloven, de fleste gjaldt spørsmål om forskjellsbehandling på grunn av etnisk bakgrunn. Resten av sakene omhandlet forhold etter arbeidsmiljøloven kapittel 13, fordelt på diskrimineringsgrunnlagene alder (tre), uorganiserte arbeidstakere (to) og seksuell orientering (en).

Seks av sakene Nemnda behandlet gjaldt vurdering av om kommuners likestillingsredegjørelse var i samsvar med likestillingslovens krav (sakene 8-12 og 17/2009). I tre av sakene kom Nemnda til at likestillingsredegjørelsene ikke tilfredsstilte lovens krav. De aktuelle kommunene ble gitt pålegg om å levere likestillingsredegjørelsene som tilfredsstilte lovens krav innen en frist. De aktuelle kommunene har oppfylt påleggene.

I to av sakene Nemnda behandlet var det flere spørsmål om flere lover var overtrådt på samme tid: en av sakene gjaldt spørsmål om diskriminering på grunn av kjønn og nasjonal opprinnelse i forbindelse med nektet adgang til et utested (sak 20/2009), den andre saken gjaldt spørsmål om diskriminering på grunn av religion og kjønn i forbindelse med avslutning at et arbeidsforhold ble avsluttet da klager begynte å benytte hijab på jobb (sak 26/2009).

Nemnda behandlet også en sak angående mulig gjengjeldelse i strid med diskrimineringsloven og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven. Saken ble sendt tilbake til Ombudet for ny behandling, jf. forvaltningsloven § 34 fjerde ledd.

Staten ved Likestillings- og diskrimineringsnemnda ble saksøkt i to saker.

Sak 27/2008 gjelder ulovlig gjengjeldelse etter likestillingsloven. Ved dom 27. oktober 2009 fra Oslo tingrett ble Nemndas vedtak i sak 27/2008 opphevet. Nemnda anket ikke dommen som nå er rettskraftig. Sak 30/2008 gjelder Nemndas opprettholdelse av Ombudet henleggelse av en sak. Ved dom fra Oslo tingrett fra 21. september 2009 ble klager ikke gitt medhold i sitt krav om at Ombud og Nemnd skulle realitetsbehandle hans sak. Motparten har ikke anket dommen som derved er rettskraftig.

Nemnda utga våren 2008 en oppsummering av egen praksis i rapporten *Erfaringer etter 2 år. Juridiske vurderinger*. Rapporten inneholder blant annet en særskilt oppsummering av Nemndas praktisering av reglene om delt bevisbyrde og praksis knyttet til graviditetsvernet. Rapporten finnes på Nemndas hjemmeside: www.diskrimineringsnemnda.no.

Saksbehandlingen i Nemnda

Nemnda følger forvaltningslovens saksbehandlingsregler for enkeltvedtak, med de unntakene som er fastsatt i forskrift 16. desember 2005 om organisasjon og virksomhet for Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda.

I en del saker gir Nemnda en ikke-bindende uttalelse. Også i slike tilfeller følger saksbehandlingen reglene for enkeltvedtak i forvaltningsloven og forskriften.

Nemnda har lagt vekt på å gi god informasjon til partene gjennom hele saksgangen fram til endelig vedtak eller uttalelse foreligger. Etter at Nemnda har mottatt saken fra Ombudet, får partene og Ombudet tilsendt et sammendrag av saken til kommentar. Samtidig stiller sekretariatet partene de spørsmålene som er nødvendig for en tilfredsstillende opplysning av saken.

Senest tre uker for Nemndas forhandlinger får partene og Ombudet tilsendt informasjon om sted og tidspunkt for møtet, samt informasjon om at det er anledning til å være til stede under forhandlingene, enten fysisk eller pr. telefon.

Minst én uke før møtet i Nemnda sender sekretariatet ut en redegjørelse med sakens faktum, partenes argumenter, lovgrunnlaget, forarbeider og rettspraksis og et oppsett av pro-/contra-argumenter vedrørende de rettslige spørsmålene. Redegjørelsen med vedlagt rettspraksis sendes deretter til Nemndas medlemmer, til partene og til Ombudet.

De to avdelingene i Nemnda fordeler møtene mellom seg, slik at hver avdeling møter annenhver gang. På hvert møte deltar således fem medlemmer, herunder leder og nestleder. Ved inhabilitet og annet forfall innkalles varamedlem etter vedtatt rulleringsordning.

I Nemndas møte får partene anledning til å redegjøre for sine synspunkter og Nemndas medlemmer kan stille spørsmål til partene. Ombudets representant får anledning til å gi kommentarer. I enkelte saker har det også blitt gitt opplysninger fra vitner.

Deretter er det en lukket del av møtet, der Nemnda rådslår og tar stilling til saken. I de fleste sakene blir Nemndas konklusjon utformet og meddelt partene og Ombudet umiddelbart etter møtets slutt.

I hvert møte blir det normalt behandlet tre eller fire saker.

Utkast til Nemndas vedtak og uttalelser utarbeides av sekretariatet, på bakgrunn av drøftelsene i Nemnda.

Nemnda har delegert myndighet knyttet til saksbehandlingen til Nemndas leder.

Habilitet

Spørsmål om inhabilitet for Nemndas medlemmer vurderes etter domstolloven §§ 106 til 108.

I innkallingen til møtene får medlemmene informasjon om inhabilitetsreglene og hvilke virksomheter og personer som er involvert i de enkelte sakene. Medlemmene oppfordres også til melde fra så raskt som mulig dersom de mener det er grunnlag for inhabilitet.

Når sekretariatet får melding om mulig inhabilitet, innkalles varamedlem til den aktuelle saken.

Når et medlem har opplyst om mulige inhabilitetsgrunner eller det ellers er grunn til det, behandler Nemnda habilitetsspørsmålet i den forberedende delen av møtet.

Saksbehandlingstid

Normal saksbehandlingstid i Nemnda er tre måneder fra saken oversendes fra Ombudet til partene meddeles Nemndas konklusjon i saken. Deretter går det vanligvis et par uker til begrunnet vedtak eller uttalelse oversendes partene og Ombudet.

Rutiner for oppfølging av Nemndas uttalelser og vedtak

Sekretariatet følger opp saker der Nemnda fatter vedtak eller gir uttalelser om at forholdet er i strid med diskrimineringslovgivningen. Sekretariatet innhenter bekreftelse på at arbeidsgiver eller andre som har fått et vedtak mot seg, innretter seg etter vedtaket. Når det gjelder uttalelser, blir det gitt informasjon om erstatningsreglene og forvaltningens plikt til å behandle kritikk fra Nemnda. Videre blir det etter en tid sendt brev fra sekretariatet der det blir bedt om en redegjørelse for hva som er gjort for å følge opp Nemndas uttalelse.

Les mer om sekretariatets oppfølgingsarbeid i rapporten *Erfaringer etter 2 år. Juridiske vurderinger*. Eventuelle resultater av oppfølgingsarbeidet publiseres under de enkelte vedtakene og uttalelsene på Nemndas hjemmeside.

Informasjonsarbeid

Nemnda etablerte egen nettside på forsommeren 2006. På nettsiden publiseres alle vedtak og uttalelser fra Nemnda. Sammendrag av vedtakene og uttalelsene legges ut i både norsk og engelsk versjon. Enkelte vedtak i fulltekst legges også ut i engelsk oversettelse.

Nettsiden gir ellers informasjon om Nemndas medlemmer, sekretariat og arbeid, samt saksbehandlingen og lovgrunnlaget.

Nemnda annonserer møtene på sine nettsider, herunder hva slags saker som skal behandles.

Adressen er: www.diskrimineringsnemnda.no

Sekretariatet har søkt å gjøre nettsiden kjent, blant annet ved å få andre nettstedet til å opprette pekere til Nemndas nettside.

Nettstedet er også gjort lettere tilgjengelig for synshemmede, blant annet ved mulighet for stor skrift og kontrastfarger. Nettsidene er også i samsvar med de standarder Direktoratet for forvaltning og IKT har satt for publisering av dokumenter på offentlige nettsider.

Forut for hvert møte i Nemnda sendes det informasjon om sakene som skal behandles til utvalgte journalister. Etter at sakene er ferdigbehandlet sendes det ut informasjon til de samme journalistene og til en egen mailing-liste. I enkelte saker er det etter møtet blitt sendt ut pressemelding.

Det er utarbeidet et eget informasjonsskriv om hva som skjer i Nemndas møter og partenes deltakelse i møtene. Skrivet sendes partene samtidig med møteinnkallingen.

Nemndas møter

Forhandlingene i Nemnda er i utgangspunktet offentlige. Unntak gjelder dersom bestemmelser om taushetsplikt er til hinder for det. Bestemmelser om taushetsplikt finnes i hovedsak i forvaltningsloven § 13. For eksempel er opplysninger om ”personlige forhold” taushetsbelagte, med mindre den som har krav på taushet samtykker.

Fagseminar for Nemndas medlemmer og varamedlemmer 5. februar 2009.

Tema for seminaret var diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, som trådte i kraft 1. januar 2009. Sekretariatet orienterte om loven. Arne Lein, fung. forbundsleder i Norges Handikapforbund snakket om forventninger til Nemnda og loven. Nemndsmedlemmet Jan Tøssebro orienterte om lovgivning om tilgjengelighet og håndheving av tilgjengelighetslovgivning i andre land. Nemndsmedlemmet Hege Skjeie orienterte om evalueringen av Ombudet. Post.doc. stipendiat Ronald Lucius Craig holdt innlegg om sin vurdering av Nemndas praksis.

Nemndas høringsuttalelser og innspill til lovarbeid

Nemnda mottok høringsbrev angående NOU 2009: 14 Et helhetlig diskrimineringsvern og evalueringen av likestillingsloven § 21. Høringsbrevene har blitt vurdert med tanke på om Nemnda bør gi en høringsuttalelse eller ikke. Som hovedregel har Nemnda ikke kommet med substansielle kommentarer i sine svarbrev.

Organisasjon og arbeid for å fremme likebehandling

Nemnda har eget sekretariatet med to faste medarbeidere; sekretariatsleder Geir Helgeland og seniorrådgiver Christel Kirkøen. Begge arbeider i fulltidsstilling.

I tillegg er det vært to midlertidige tilsatte i 2009: Rukhsana Ashraf og Sonni Schulstad.

Christel Kirkøen deltok på kompetansehevingstiltaket i 2009: Det årlige arbeidsrettskurset, Oslo mai 2009.

Både i Nemnda og sekretariatet er det lik fordeling mellom kvinner og menn. Det arbeides for å gi kvinner og menn like muligheter i organisasjonen.

Det har ikke vært tilsetninger til faste stillinger eller interne avansement i 2009. Geir Helgeland gikk ut i permisjon 1. november 2009. Christel Kirkøen fungerte som leder av sekretariatet fra samme dato. Det har ikke vært overtidbruk.

Økonomi

Nemnda hadde en total bevilgning i saldert budsjett for 2009 på kr. 2 373 000,-.

Forbruket har i hovedsak vært knyttet til lønning av medarbeidere, drift av Nemndas kontor og godtgjørelse til Nemndas medlemmer.

Totalt er det forbrukt kr. 1.946.309,-. Mindreforbruket skyldes overføring av midler fra budsjettet i 2008.. Videre vises det til permisjon for begge de faste tilsatte med tilhørende lønnsinnsparinger.

Oppsummering

Nemnda har hatt et arbeidsår der saksgjennomføringen har vært tilfredsstillende. Budsjettet er overholdt, og virksomheten har tilfredsstilt de oppsatte målene for virksomheten.

Fra 2010 er det oppnevnt en ny Nemnd, og den avgående Nemnda ønsker lykke til med den fortsatte virksomheten.